

Oulu 22.3.1970

PANU:

KARTANO SEN OLLA PITÄÄ

Sen kymmenen kertaa olen peräänkuuluttanut aviisia, joka ulosannettiin Oulun kaupungissa Joh. Bergdahlin kirjapainossa Herran vuosina 1866 ja 1867. Turhaan olen kuulutellut, ei inahdustakaan; Joh. Bergdahlin kustantama ja Johan Rännärin toimittama Pohjan-Tähti on hävinnyt kuin tuhka tuuleen, ainakin Oulusta. Ei ole löytynyt kaupunginkirjastosta, ei maakunta-arkistosta, ei ole eksynyt suht. myöhäsyntyiseen ylioppilaskirjastoon, mutta on Helsingin yliopiston kirjastossa, Suomen kansalliskirjastossa. Onneksi on, niin että nyt on sitten Ainolassa, pääkirjastossa, lukulaitteella luettavissa mikrofilmi Pohjan-Tähdestä.

Pohjan-Tähti on verrattoma luettavaa, niin kuin yleensäkin sadan vuoden takaiset avilisit, hyvä jos hyväkkään romaania aseptan rinnalle. Lähdin hakemaan yh-

tä asiaa, mutta meni tunti, toinen, kolmas... Rännäri oli sitäpaitsi mitä melkoinen radikaali. Oulun ainoa sanomalehti, Oulun Wiikko-Sanomia, moneen kertaan henkiin herätetty, ilmestyi, mutta oli rännäreitten mielestä nuiva ja kuiva, ohjattukin. Rännärit olivat reiluja ja ronskeja, siinä oli valtasnaisillakin helmoissansa nosterlemista, mutta siitä toiste.

Toiste myös siitä, mitä ajatuksia heräsi mieissäni, kun yhtäkkiä löysin Pohjan-Tähdestä ilmoituksen, joka kuuluu näin: "Walo-kuvia otetaan jokapäivä 9-4 nikkari Björkmanin kartanossa." Olen useinkin puhunut Oulun vanhimmista valokuvaajista, mutta en sillä istumalla muistanut enkä ihan tälläkään, että heihin kuuluu ikkari Björkman, ellei ole suorastaan ensimmäinen. Kunnioitetaanpa Björkmania joskus toiste. Silmäni nauliutuivat

ilmoituksen sanaan kartano. Juolahti mieleeni; että kun mainiota Pohjankartanoamme ristittiin, napisi joku kunnianarvoisa tullista tullut (tätä älköön tässä tapauksessa ainakaan missään tapauksessa käsitettävä miksikään vähättelyksi) sanantaitaja, että kartano-sana ei ole Oulun murretta, oulun kieltä. Jossain aivosopukassa oli minulla olevinaan tieto, että jo vain se käy, joten riensin kai puolustamaan Pohjankartanoa, vaikka en osannu kantaani ja kartanoani sen kummemmin perustella. Björkman näyttää olleen ahkera ilmoittaja, niin että valokuvia hänen kartanossaan kuulutetaan sitten numero numeron jälkeen. Tuo ensimmäinen ilmoitus oli 26:s syysk. 1866 n:ossa 9.

Rupesin pitämään silmällä ilmoituksia ja vähän muutakin tekstiä. Ja olihan siellä "Kartano n:o 48 ½ tonttia 5:ssä korttelissa on kaupaksi - saapi sopia Gustaf Micklinin kanssa". Ilmoitus oli samassa n:ossa 9. Sitten löysin uutisen, että J. W. Fellman C:n pojan kartanon oli huutanut kauppaamies Ringwall 14.000:teen markkaan. Tuohon aikaan oli Pietari Päivärinta Oulunsalon esiveisaajana ja aloitteli kirjailijauraansa Joh. Bergdahlin myötävaikutuksella. Muutakin puuhaa Pietarilla tuntuu olleen. Pohjan-

Tähdessä hän ilmoittaa myyvänsä "herra kuwernoörin luwalla arpa-kaupalla (lotteri) huoneurut, jotka nyt ovat Johan Rännärin kortteerissa Ahon kartanossa" ja että markkinapäivinä on "urkujen tykönä eräs poikainen, joka antaa halullisille kuulta niiden ääntä." Näiden urkujen laadusta oli muuten herra tيرهتööri Lindeman antanut todistuksen, että jo myös kuulutettiin. Ja vielä yksi esimerkki kartanosta: "Kaksi asun huonetta, osa köökiin ja wärkki-huone, on heti hyyrättävä, Joh. Johansonin kartanossa." (n:o 2/1867)

Palailin juuri Ainolasta ja taspasin kadulla kulttuuriystävälliset oululaiset Hilka Inkalan ja Limingan tullista tulleen pattijokisen Pentti Vuorisen, tämän lehdin päätoimittajan, ja kerroin heille Pohjan-Tähden kartanoista. Avojalcaner. ja tullista tullut oululainen huudahtivat yhteen ääneen, että kartanollehan sitä mentiin, leikkimään. Kartanolle...

Kun nyt puretaan joka puolelta noita 1860-luvun lopulla rakennettuja kartanoita niin katsokaa nyt, hyvät ihmiset, tarkkaan, ettei vain seiniä ole tapiseerattu Pohjan Tähdellä ja Wiikko-Sanomilla tai ettei niitä muuten loju ullakoilla ja keliareissa.